

KREŠTĀN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY

VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ NEDELU NA 16 STRANÁCH.

Predplatná cena :

Na celý rok 2 zl. — kr.
Na pol roka 1 > — >
Na štvrt roka — > 60 >

Jednotlivé číslo 4 kr.

Spisujú a vydávajú:

MIKULÁŠ LEPSÉNYI
a **GERHARD NÉMETH.**

Hlavný spolupracovník:

FRANTIŠ BLESZKÁNY.

Redakcia a vydavateľstvo : 7 Budapešti
I. ker. Döbrentey-utca 18.

sem sa majú posielat predplatky, jako i dopisy do novin, ohlášky a náhodné reklamácie.
Cena jedného 5 stĺpcového riadku je 10 kr.

Schôdzka uhorských hospodárov.

V tam ten týždeň sišlo sa v Budapešti tisíc 2 sto uhorských hospodárov, aby sa poradili o tom, jako by mohli odpomôcť tým rozličným nesusádzam, ktoré polnie hospodárstvo zubožujú a polným hospodárom polohu už skoro nesnesiteľnou činia. Vážna je táto záležitosť a preto je aj predmetom porady vážnych mužov. Poradu otvoril gróf Aurel Desseffy s vážnou a múdrou rečou; na toto shromáždenie dostavili sa statkári a hospodári z každého okolia našej vlasti; neboli tam zastupovaní len veľkostatkári, ale i malí polní hospodári, tak že ich poradu smeľe môžeme pome-

Imrich Lévy provinciál piaristov.

novat' prostonárodňou. V takej krajine, ktorej najväčším pokladom je pôda, zem a u takeho ľudu, ktorého zárobok, práca živobytia je polnie hospodárstvo, kde dôchodky tak jednotlivých tried jako i krajiny najviacej závisia od blahobytu hospodárstva, jestliže je toto chorľavé, má sa tá najvyššia starosť vynakladať na otázky polnieho hospodárstva.

Naša liberálna vláda ale posávaď nie len že nič nedbala o polnie hospodárstvo, lež kde len môhla, tam výlučne mu škodiť sa usilovala, liberalismus podporoval vždy len tržnicu (börse), veľký kapitál a veľký priemysel a pri tom

S úprimnou dôverou prosíme priateľov našich zásad, aby naše noviny s apoštolskou horľivosťou rozširovali, ponevác semeno našich vznešených úmyslov len tak budeme môcť rozsial široko a sebe budúcnosť zabezpečiť.

úplne utiskol tú najsilnejšiu a najzávažnejšiu vrstvu obyvateľstva našej vlasti, prevelikú väčšinu ľudu, ktorá tvorí hospodársky stav úplne zanedbal. Nekonečne väčší úžitok bola by naša liberálna vláda donesla krajine, keď by tú svoju starostlivosť, ktorú posávať vynakladala na cirkevnú politiku, bola mala o záujmy poľných gazdov, keďby len polovic tak naruživo bola dbala o hospodárstvo, jak naruživo sa usiluje prenasledovať cirkev katolícku, katolíckych kňazov, a vôbec nedbať o záujmy kresťanov, slávne vavriny bola by si vydobila u všetkých nás, a blahobyť po krajine bola by ináč rozmnožila.

V našej vlasti starosť o poľné hospodárstvo je nad všetkú inú politiku prirodzenejšia a uprávnenejšia, než po iných krajinách, kde je väčšie kupectvo, väčší priemysel, kde pôda neni tak úrodná jako u nás, a kde len menšia časť ľudu živí sa z hospodárstva. To môže ľahko pochopiť ktokoľvek; a predsa tieto zásady naše liberálne vlády nenásledovali. Porád len cudzé záujmy panovaly nad nami. A už veru od dávna započali klesnúť naši hospodári, zadĺžili sa, započali pomaly predávať svoje územky a sa vystehovať či už do Ameriky alebo inde. Kupecká a obchodná naša politika bola proti hospodárstvu, namierená jemu na škodu, ačkoľvek tí, ktorí tú politiku robili, to upierali. Ministerstvo kupectva a ministerstvo peňažitých záležitostí, rozličné premávkové podujatia a tržnica záujmy poľného hospodárstva nie len že zanedbali, ale často kráť ho o ne olúpili. Áno i v samej vládnej stránke už od rokov dva smery bojujú jeden proti druhému; jeden smer je za kupectvo, druhý za hospodárstvo, posávať kupciari boli na povrchu. Ale konečne polozenie poľných gazdov na toľko sa pokazilo, že nikto by nemôhol upierať ich uprávnené ponosy a každý by musel uznať to nebezpečenstvo, ktoré z ubývania dôchodkov zeme hrozí celej krajine. Lebo to neni lahostajná vec, že či ochudobnie ľud, ani to neni všetko jedno, či je pôda, komu patrí zem. Tak ťažké pomery sa uvalily na poľných hospodárov, že ich polozenie zdá sa byť nesnesiteľným.

Táto schôdzka hospodárov z dvojnásobného stanoviska má prenikavú vážnosť pre nás. Vo tých tisíc dve sto hospodárov sjednotilo, to neni záujmom jednotlivých politických stránok, neni záujmom jednotlivých tried, to neni ani liberalismus, ani iné politické náhľady (veď prirvzencov tých najrozličnejších politických stránok sme videli spolu účinkovať v odborných oddieloch), lež to je čistá vlastenecká láska ku tej pôde, ku ktorej nás viaže tisícere vlákno života, bez ktorej nemôžeme sa živiť, ktorá nám všetkým patrí. A že nakoľko je uprávnený

tento pohyb gazdov, to najlepšie dokazuje to, že tá schôdzka všelikú inú politickú otázku od seba odstránila, a že opravdu vlastenecké a neodvislé časopisy záležitosť tejto schôdzky s oduševnením a priaznivo podporovali.

My sme už predbežne pozdravili s radosťou túto schôdzku, ponevác zásady *ľudovej strany* tam smerujú, aby sa slušné a právne žiadosti a nároky hospodárstva napomáhaly, podporovali a opatrovaly. Včul, keď už tá porada sa skončila, s najúprimnejšou radosťou môžeme sa vysloviť, že sme sa nesklamali v našej nádeji, keď sme úfali, že gazdovia chladnokrvno, základne, odborne, neuražujúc nikoko práva, ale svoje určito požadujúc, sa poradia o tých otázkach, ktoré už od dávna očakávajú rozluštenie.

Od našej slobodomyselnej vlády sme síce nikdy nič dobrého neočakávali, ale predsa s ľútosťou musíme vyznať, že neboli by sme sa opovážili myslieť na to, že vláda oproti tej porade gazdov tak špatne a nevšímavo sa bude držať.

Vláda na tej porade gazdov nedala sa zastupovať. Schôdzka vzala do kruhu svojej porady nielen hospodárske otázky v užšom smysle, lež okrem spoločenských a robotníckych otázok i otázky pravosúdia, kupectva a vnútorných záležitostí, ale nie len že ministri nevzali ani v známosť tu schôdzku, lež ani ten minister, ktorého ho to najbližšie zaujíma, totiž minister orby sa tam neukázal. Miesto vlády videli sme tam Alexandra Matlekoviča, štátneho tajomníka na odpočinku, ktorý, jako keď by bol potajomky poverený, ustavične, zvláštne ale pri otázke o tržnici na to sa usiloval, aby tú schôdzku nenávidenou učinil a ju tak predstavil, jako by ona chcela vypovedať boj proti veľkému priemyslu, veľkému kapitálu a tržnici. Podobne sa držal aj Štefan Tisa. Na oko a vôbecne schvaľoval jednotlivé uzavretia, ale pri podrobných dohadách na to sa usiloval, aby podľa zámyslov vlády účinkovanie hromady omrzačil a oslabil silu uzavretí.

Ale na šťastie tieto snahy nemohly si platiť získať, ponevác hospodári cez mnohé roky trpkou museli skúsiť, čo to znamená podporu ich záujmov sveriť na dobrú vôľu vlády.

Tieto skúsenosti byly vyjadrené v 49 uzavretiach. Každý musí uznať, že všetko to, čo sa v nich požaduje už od dávna bolo by povinnosťou bývalo vlády, to uskutočniť. Ponevác ale vláda si to posávať neveľmi vzala na srdce, preto schôdzka hospodárov sama vzala tú záležitosť do ruky. Bohužial, že vlády od mnoho rokov poťažne na podotknuté otázky budto nič neučinily, alebo keď nečo aj učinily, zle uro-

bily, alebo, čo je najčastejší pád, určito zlovôľou patrily na právne snahy gazdov a chtiac odložily rozlúštenie jednotlivých otázok už len i preto, ponač sa to tak ľúbilo tržníkom a medzinárodným veľkým peňazitým húfom.

A nie len vláda, lež i od nej vydržiavané židovské časopisy, počnúc od „Pester Lloyd“-a až po „Egyetértés“-a s najväčšou zlovôľou a s umenšovaním sprovádzaly pohyb gazdov, rozširujúc to luhárstvo, že ostrie tohože v prvom rade je namierené proti tržnici, veľkému priemyslu a veľkému kapitálu. Že toto nakoľko je zlomyselné luhárstvo, o tom na prvý pohľad každého nepredpojatého človeka môžu presvedčiť návrhy tej porady, ktoré sa nestavajú ani proti tržnici, ani proti fabričnému priemyslu, lež ovšem stavajú sa proti nadužívaniu, ktoré v obore tržnice a fabričného priemyslu panujú.

Táto schôdzka gazdov má veľkú závažnosť; prvý krok hospodári učinili, aby obhájili záujmy poľného hospodárstva; včul už nič iného nezbyva, len nech ďalej svoj pohyb vyvinujú, a pokračujú na múdro započatej ceste; môžu byť istí, že každý opravdivý vlastenec nebude im prekážky robiť; najmenej ale *ľudová stránka*, ktorá v svojom programme už dávno pred schôdzkou hospodárov prízvukovala tie isté zásady, chcúc do súhlasu priviesť záujmy priemyslu a hospodárstva, lebo je presvedčená, že len toto môže slúžiť ku prospechu, rozkvitu našej milej vlasti a blahobytu nás všetkých!

Krivánsky.

POLITICKE CHYRY.

Matrikárstvo s prekážkami. Keď zákonný návrh o štátnom vedení matrik snemovni predostrel a minister *Hieronymi* o rozpočte tejto reformy vydával počty, v mene vlády vyslovil, že každý civilný matrikár dostane nejaký plat, a sice 100—150 zlatých, námestníci ale 50—100 zlatých že dostanú. Zdá sa ale, že uvedenie do života tejto reformy nepojde tak ľahko, jako to popredku ohlašovali a vyhlásené platy považujú za malé. Na to poukazuje ponosný prípis notárov vaálskeho okresu (stolnobelohradská stol.), v ktorom, Percelovi ministrom vnútorných záležitostí na známosť dávajú že na základe nariadenia verejnosprávneho výboru, že z pomedzi vymenovaných matrikárov toho okresu sotva jedon procent chcú odplaty zúčastniť. Prípis toto zachádzanie neslušným menuje a o odpomoc, to jest viac peniaží prosí.

Nitrianska prosba. Predseda 24-ho mája oznámil snemovni, že proti druhej nitrianskej voľbe zadali prosbu, v ktorej „prosia zničiť tú voľbu krajinského ablegáta, ktorá sa 24-ho apríla a pokračovane 25-ho apríla v nitrianskom okrese nitrianskej stolice diala“.

Prosba so sto šesťdesiat deväť prílohami obširne vystrojená na základe priložených svedectví napáda

voľbu, ponač, „vo volebnej zápisnici vyložená väčšina hlasov 76 len tak sa mohla dosiahnuť, že medzi hlasami na vyvoleného ablegáta danými naznačenými sa nachádzajú i *nepravé hlasy*, áno i hlasy mrtvých sa nachádzajú, kdežto zas voličia na protívneho kandidáta hlasovať zamýšľavši s trestu hodným urazením zákona a skrže protizákonné skutky medzi-tek pri voľbe účinkujúcich *húfne* boli prekažení vo vykonávaní ich volebného práva; ponač nie len hlasy 345 voličov do zápisnice hlasov, zapísaných, ale hlasy viacej než 360 voličov skrivoľdivo boli odmrštené protizákonne a s použitím pobúrliwych spôsobov a zámyslov, ktorí na mlad. grófa Jána Zichyho chceli hlasovať a z toho cieľu sa dostavili pred výbor hlasy sobierajúci.

Zatvorenie krajinského snemu. V minulú stredú prečítali prípis Jeho Veličenstva, ktorý krajinský snem do októbra zatvoril.

Vydal počet minister pravosúdia. Alexander Erdély uponíži sa ku svojim voličom. Na 1-ho junia navštívi Prešporek, a odtiaľ zide do Dunaszerdahelu, kde v svätodušnú nedeľu bude počty vydávať. Môže počet vydať. Snemovňa mnoho pracovala! Môže sa chvastať s cirkevno-politickými zákonmi. V Dunaszerdaheli bude to radosti, lebo je tam dost židov; lež nech sa ľúbi ísť i do Vášárutu, alebo do takých iných obcí, kde neodvislí a uhorskí občania bývajú. Abcúg Erdély.

Hlavný matrikár. Jozefa Fekete minister náboženstva a výučby vymenoval za krajinského dozorcú, neprezradil by sa s platom koľkých tisícov. Jozef Fekete je žid. To si dobre zamerkujme, ponač dokazuje naše tvrdenie, že tie nové úrady len k vôli židom vymysleli. Ejhľa ešte ani v život uvedený neni, a už je v židovských rukách. I s týmto sa nech chvasta minister pravosúdia v Dunaszerdaheli. Nech len je uspokojený tamejšia hromada s pájesom veľmi ho bude vítať!

Krajinský snem.

V Budapešti 17-ho mája 1895.

Návrh o výhodách a o obchodnej štatistike tovaru pojednávala dnes snemovňa zastupiteľov. Jednotlivé krátke ohlasy nikto neočúval, ale na miesto toho o novej polohe, ktorá nastala následkom pádu Kálnokyho, každý sa shováral.

Ernest Daniel minister premávky predostrel viacej menších návrhov o španielskej kupeckej smluve a viacerých vicinálnych železničiach; konečne Františ Krajšik, predniesol oznam ochranného výboru poťažne na ochranné záležitosti Dioniza Pázmándyho, Eugena Kunda, Ladislava Okolicsányiho, Otta Förstera, Ladislava Tomcsányiho pri nitrianskej voľbe. Potom ešte o iných menších návrhoch na krátko pojednávali; snemovňa všetky tieto návrhy všobecne prijala.

V Budapešti 20-ho mája 1895.

Vláda Bánffyho, ktorá prestála krízu, dnes sa predstavila snemovni. Na tento sviatok povolali všetkých slobodomyselných mameľukov, len starý Urbanovský chýbäl, ktorý však sa vyjadril, že by on žadal si vidieť tú vládu, ktorú by on vonkoncom nepodporoval.

Väčšina snemovne demonštrovala s oduševnením za vládu. Avšak vážnejší mužovia víťazstvo Bánffyho nepokladali za vážne a preto nad osudom Kálnokyho nevedeli sa rmútiť. Všade sa rozliehala sama veselosť.

Prvým rečníkom bol gróf Albert Apponyi, ktorý rečnil o kríze, nesúc spokojný s jej rozlúštením, lebo že všade chýbaly ústavné formy. Ugron nebol s tým spokojný, čo Bánffy dal na vedomie snemovni o minulej sa kríze. Ugron dost sa nadráždil Bánffyho aby trochu viacej vynútil z neho o rozhode, lež tak sa zdá, že Bánffymu vo Viedni dali náhubok na ústa, a preto nič nepovedav prosil snemovňu, aby odpoved jeho vzala v známosť; čo mameluci aj ochotne urobili.

V Budapešti 21-ho mája 1895.

Záležitost o regulovaní Železnej brány zamesknávala dnes snemovňu; a polovic času porady strávili s touto vecou. Útraty na regulovanie Železnej brány pôvodne byly určené na 9 millionov; okrem týchto snemovna dnes bola tak štedrá, že ešte iných 9 millionov a 900,000 zlatých k tomuže cielu zahlasovala. Horánszky poznamenal, že z celej dohady vysvitá to, že Železná brána miesto 9 millionov bude nás stáť 18 millionov a ešte ani o tom sme neni istí, či to bude dost. — O viacej menších železničných návrhoch sa potom na krátko dohadovali, ktoré snemovňa bez všetkej premeny prijala.

Na začiatku zasadnutia predseda predložil zvolenský mandát štátneho tajomníka Žilinského; pripomenul smrť Alexandra Kőrösiho a oznámil, že Imrich Janič zadakoval za hlavné notárstvo pri nitrianskej stolici, čo toľko znamená, že Janič je už istý, čo by čokoľvek vyšetrovanie prineslo na povrch, jeho mandát, posudzujúci výbor, neznivočí.

V zajtrajšom zasadnutí vyvolia údov do delegácie a budú sa zaoberať s ochranným právom zastupiteľov pri nitrianskej voľbe skrze Tarnóczyho urazených.

V Budapešti 22-ho mája 1895.

Veľmi ticho, ba skoro ospanlivo sa započínalo dnešnie zasadnutie snemovne zastupiteľov a dokonalo sa s rehotom. Tichosť zapríčinily dva predmety na dennom poriadku; rehot ale štekľavá interpellácia Jána Ašbótha.

Snemovňa pojednávala o návrhu žrebovej hry na výstave, ktorý napadol *Ludvik Mülek*, a minister Lukáč ho zastával; návrh prijali a potom vyvolili údov do delegácie.

Františ Krajčík odporúčal snemovne, aby ohľadom urazeného ochranného práva tých ablegátov, ktorí boli v Nitre pri voľbe, snemovňa, nič neurobila, lebo že ich Tarnóczy neurazil jako ablegátov, lež jako súkromných ľudí. Z čoho potom povstala veľká dohada, na ktorej účasť vzali Františ Chorin, Jozef Kováč, Ferdinánd Horánsky, Gabriel Ugron, Albert Apponyi. Všetky však dôkazy, všeliké odôvodnenie, nestaly nič, lebo väčšina slobodomyselnej strany vždy tak súdi, jako sa jej to najlepšie šikuje; u mamelukov ani zákony, ani zdravý rozum, ani počestnosť neplatí nič.

Konečne Ján Ašbóth predniesol svoju interpelláciu: Totiž predniesol, že včulajšia slobodomyselná strana vlastne záleží z troch stránok 1) ktorá sa pridruhuje zásad Deáka, 2) ktorá sa pridruhuje biharských punktov a 3) ktorá je vlastne konservatívna, pýtal sa potom ministerského predsedu baróna Dezidera Bánffyho, že on (Bánffy) ku ktorému z týchto troch od-

tienov sa priznáva; a ponevač Bánffy na to nevedel odpovedať, lebo snád o tom ani nikdy nerozmýšľal, preto celá snemovňa sa rehotala.

V Budapešti 25-ho mája 1895.

Snemovňa dnes na posledí pojednávala v tejto čiastke roku. Už len toľko práce bude mať, aby poslúchala odkazy vyššej snemovne poťažne zákonných návrhov, na ktoré majú hlasovať v najbližšom zasadnutí. Dnes snemovňa mala veľmi málo práce. Na začiatku zasadnutia pýtal predseda plnomocenstvo na to, aby môhol poriadky porobiť straniva volieb po čas prázdnin. Ale prekvapenie rýchlo zmizlo, keď sa dozvedeli, že tu neni reči o všôbecných ale len o jednotlivých voľbách.

Referenti potom predniesli oznamy jednotlivých výborov. A Františa Koššútha vyvolili do hospodárskeho výboru na miesto Huby Szemere. Nasledovaly interpellácie. Tomáš Péchy interperloval ministerského predsedu, ministra finansov, kupectva a orby straniva tých návrhov, ktoré schôdzka hospodárov pretriasala.

Interpellácie vydali patričným ministrom, na čo snemovňa uzavrela, že ešte len jedno zasadnutie v stredu 29-ho mája sa vydržiavať bude, aby poslúchali odkazy vyššej snemovne.

Ministerský predseda na interpellácie Vajayho, Ugrona a Jána Ašbótha ani slova nepovedal, kdežto 152 §. domových pravidiel naridzuje, že minister na interpelláciu na neho zadanú je povinnen za triať dní odpovedať. Ponevač už ale neni na to spôsobu, aby na tie tri interpellácie môhla vláda odpovedať do jasennej doby; zrejmé je, že vláda nariadenia domových pravidiel vedomky prestúpila, len aby verejnoprávnej otázke, ktorá sa vzťahuje na vymenovanie ministra cisárskeho domu a vydanie kráľovského rukopisu bez protipodpisu, vyhnúť mohla.

Prvého juniusa.

Podľa pravotárskeho uvedomenia v našom minulom čísle sdeleného musím prvého juniusa žalárnu pokutu pod pokryvkou kráľovskej urážky na mňa nespripravodlive vymeranú započat. Pokým tedy tieto riadky prídu do rúk naším čitateľom, ja už budem požívať výborný súd liberálnej sústavy.

Keď by bola pravá a základná tá obžaloba, ktorej bilag židovskí porotníci na mňa vpálil sa usilovali, to by mi ľúto bolo, ale moje povedomie je čisté a pokojné a preto necítim ľúlosti a nechcem ani cítiť nad tým, čo som napísal.

Pravá je toho každá písmena, každý tah. Prenasledovanie náboženstva nikdy nestrpím, bez toho, že by som proti tomu sa neozval, keď by i jakákoľvek mocnosť tu zástoj hrala.

Odsúdili ma preto, lebo som potvrdenie civilného manželstva nenazval apoštolským skutkom. Ale ani včul ho za to nepokladám, ani ho nikdy nebudem za to pokladať. Civilné manželstvo som odsúdil, a ho vždy odsúdím; bojoval som proti nemu, a bojovať budem, so všetkými nástrojmi sústavnými, ponevač ho pokladám za nebezpečné pre cirkev, pre náboženstvo, pre vlasť, pre trón rovnako. Či civilné manželstvo pripravuje cestu nábožnosti a či cestu nezabožstva? či trónom silnejší základ poskytuje náboženstvo a či beznáboženstvo? či som tedy nebránil i záujmy trónu a panujúcej rodiny, keď som v civilnom manželstve

prenasledoval nepriateľa nábožnosti? Nežiadam si, aby pohanstvo za našich časov silný koreň pustilo, ba čo viac prosím Boha, aby kresťanský duch čím skôr skvelé a úplne víťazstvo vydobíť môhol, ale keď záležitosť Kristovu nepodporujeme, popúšťame ju nepriateľovi za korisť. Záležitosť Kristova síce preto sa neztratí, ale my ztratíme Krista, pokiaľ neni sme ho hodní.

Bez Krista však neni požehnaná ani na žobrákoch, ani na panovníkoch.

S Kristom ale je blaženosť i vo väzení. Preto ja vstupujem úplne uspokojený na dno žalára, lebo viem, že Kristus bude so mnou i tam, tedy ani tam nebudem nešťastlivý. Toľko je isté, že i v žalári šťastlivejšie sa budem cítiť, nežli moji sudcovia na aksamitových stolcoch, lebo pokoj mojej duše, čistotu môjho povedomia oni nevelmi môžu požívať.

Boly časy, keď žaláre pre kresťanov sa hotovily, lebo kresťanom byť, pokladalo sa za hriech. To bola tmavá doba kresťanstva. Noc ducha netrpela svetlo lesku Kristovho, a chceli vyhasiť pochodeň tohoto slávneho mena. Našu dobu radi nazývajú dobou civilizácie vzdelanosti a ejhla táto civilizácia naspák priniesla dobu surového pohanstva. Prenasledovania sa obnovujú, žaláre hlasateľom kresťanských myšlienok sa otvárajú, lebo zas je hriech byť kresťanom, aspoň takým kresťanom, ktorý sa nejedná so zásadami hnieľého liberalisma.

Dejepis dokazuje, že prastaré ustanovizne bez-trestne odhodíť neni možno. Dejepis dokazuje, že kto je z mäsa papežovho, ten umre. Ani pošliapanie sviatosti stavu manželského neodnesú bez trestu tí, ktorí pri tom účinkovali. Dnes snáď sa ešte rehotajú nad takouto rečou, ale keď by sme sa ich o sto rokov mohli opýtať, nevieme, či by im z očí neroniła sa slza bolesti a či by sa v prsia nebili skrúšene.

Ale nechajme rozjímanie.

Prv než by som vstúpil v hĺbku môjho žalára, žiadam uspokojiť ctených priateľov mojích zásad.

O osúd novin sa nech nikto netrápi. V obratných rukách môjho spoluredaktora Františa *Bleszkány*, ich súcosť do života ešte väčší prírastok získa. Po čas mojej neprítomnosti na jeho starosti bude redakcia, ktorá ver dosť veľkú farchu činí, ale jeho mimoriadna usilovnosť, veľká pracovitnosť, jeho bystré vkusné pero dostatočné rukojemstvo poskytujú.

Od môjho odsúdenia skusil som nesčíselné dojímavé znaky útrpnosti a dôvery, za ktoré posávať som ešte ani moju vďaku nevyslovil, aby som čnosť skromnosti, keď len i mimovoľne, neurazil. Včul však obratiac sa pri prahu žalára s najvrúcnejším srdcom moju vďaku vyslovujem všetkým tým, ktorí ma utrpnými a potešiteľnými riadkami pohľadali, alebo k vytrvanlivosti povzbudzovali; za mňa svoje modlitby obetovali dobrofivému Bohu, alebo k útratám svojimi milodarmi prispeli. Nech ich za to požehná, všemohúci Boh, nech im odplatí tisícnásobne za súcit mne preukázaný a nech čím skôr majú tú radosť, že pridú k víťazstvu tie nahľady, ktoré dnes sú predmetom prenasledovania zo stránky novovekého pohanstva.

O modlitbu, tento prenikavý prostriedok i na budúcnosť prosím. Nech sa modlia za mňa čím viacej, a čím vrúcnejšie, aby mi sily neubývalo, vôľa moja neklesla a svetlo Božie aby osvietilo noc môjho žalára.

Modlime sa jedon za druhého!

Boh budíť s vami, milí priatelia mojích zásad, — Boh s vami, do videnia.

Mikuláš Lepsényi.

Prípravy k voľbám.

(Dokončenie.)

Zápisnica voľby slúži vyvolenému vyslancovi na miesto poverujúceho listu.

Vzoroky (formuláre) zápisničné, jako aj hlasovacie natrahované hárky minister vnútra pošle v dostatočnom počte patričným vrchnostám.

§. 89. Nad platnosťou volieb prosbou napa-dnutých súdi kúria. Materialné a formalné pravidlá, dľa ktorých kúria v tomto svojom kruhu účinkovania pokračuje, zvláštny zákon určí.

Pokiaľ sa utvorí tento zákon nad platnosťou volieb rozhoduje krajinský snem.

Hlava VI.

Zodpovednosť pri popisoch a voľbách účinkujúcich medzítok a potrestanie nadužívania pri voľbách.

§. 90. Pri popise voličov, pri sostavení a opravení menoslovu, jako aj pri prevedení voľby účinkujúce orgány (medzítka) zodpovedné sú za dôkladné a svedomité vyplnenie povinnosti svojej, v prítomnom zákone predpísanej.

§. 91. Kto by údiv popisujúceho alebo hlasy odoberajúceho vyslaného výboru, alebo ústredného výboru, alebo vôbec tých, ktorí sú poverení previesť nariadenia tohoto zákona, počas jejích úradného účinkovania slovom, skutkom alebo jakýmkoľvek iným spôsobom obrazil alebo osočoval, alebo ich napadnul výrazmi na cti utrhujujúcimi, alebo pohoršlive by ich verejne potupil, na koľko účinkov jeho nepatril by medzi prečiny pod prísnejšiu zodpovednosť padajúce, má byť trestaný peňažitou pokutou až do 500 zl., alebo väzením až do troch mesiacov trvajúcim.

Kto by vyslané výbory v záležitostiach volebných účinkujúce, v jejích úradovaní trestuhodným účinkom alebo hrozbou alebo násilnosťou prekazil, alebo kto poburuje, aby jejích úradné účinkovanie bolo zamedzené, má byť trestaný ztratom svojho volebného práva na tri roky a žalárom až do dvoch rokov trvajúcim.

§. 92. Protí tomu volebnému alebo vyslanému predsedovi, zápisníkovi, dôverníkovi, alebo inému medzítku zoláštnie poverenému, ktorý vo svojom úradnom jednaní proti nariadeniam prítomného zákona či skutkom, či zameškáním (zanedbaním) sa previní, má sa zaviesť trestné vyšetovanie v smysle XLII. z. čl. VI. odseku z roku 1870, a patriční dľa 83-ho §-u tohože zákonného článku na peňažitú pokutu až do 500 zl. siahajúcu majú byť posúdení.

Jestli zanedbanie, alebo prehrešenie sa proti zákonnitej povinnosti má za následok zmarenie voľby, prípadne zničenie, stránka, ktorá urazenie zákona spáchala má byť trestaná peňažitou pokutou až do 2 tisíc zlatých.

Jestli tí, ktorí v smysle XLII. z. čl. §. 78 z roku 1870, povolani sú narídiť vyšetovanie, nenaridia ho, môže narídiť vyšetovanie aj minister vnútra na odôvodnenú prosbu ústredného výboru alebo aj na základe odôvodneného ponosu jednotlivcov.

§. 93. Ten úradník alebo duchovný (farár), ktorý ku popisu potrebné dáta, poťažne listiny v patričnom čase nevydá alebo takých vydanie odporí, skrze patričnú kráľovskú súdnu stolicu má byť trestaný až do 500 zl. siahajúcou pokutou.

§. 94. Kto pred popisujúcim výborom, alebo ústredným výborom cieľom vpísania svojho vlastného alebo iného mena, alebo cieľom vytretia vpísaného vedome falošnú, pofalšovanú alebo podstatne nepravdivú listinu použije, má byť trestaný do 500 zl., alebo väzením do troch mesiacov trvajúcim.

§. 95. Ten úd vyslaného výboru, ktorý jemu úradne odovzdané listiny pofalšuje, alebo ich zpreneverí alebo zničí, ďalej ten, kto menoslov voličov alebo hlasujúcich zfalšuje, má byť trestaný ztratom práva volebného na 3 roky, žalárom do 2 rokov a peňažitou pokutou do 2 tisíc zlatých.

§. 96. Kto voličovi, alebo niektorému údovi z jeho rodiny, tým cieľom, aby na niektorého kandidáta hlasoval, alebo nehlasoval, alebo aby sa zdržal od hlasovania, alebo preto že na niektorého kandidáta hlasoval alebo nehlasoval: peniaze, cenné veci alebo nejakú výhodu dá, alebo sľúbi, alebo mu hrozí utratením nejakej výhody, — má byť trestaný ztratom volebného práva na 3 roky a po 1000 zl. pokutou, alebo väzením do 6 mesiacov trvajúcim.

Pod tento trest padne aj ten volič, ktorý jemu, alebo s jeho povedomím údovi z jeho rodiny z cieľu v prítomnom §-e označeného dané peniaze, cenné veci alebo inú výhodu prijal.

§. 97. Pod pokutu v predošlom (96) §-e označenú padne aj ten, ktorý z príčiny v tom §-e označenej uhostuje a napája, jako aj ten, kto to prijme.

§. 98. Kto verejne slovom lebo rozširovaním spisov proti neporušiteľnosti majetku, proti národnosti, triede alebo proti vierovyznaniu ku nezákonnitému zakročeniu búri, podobne kto proti zákonom alebo proti zákonnitej zodpovednosti poburuje ku neposlušnosti, má byť trestaný ztratením práva volebného na 3 roky

a do 1,500 zl., alebo do roka trvajúcim väzením.

§. 99. Kto verejne, slovom lebo rozširovaním spisov nedotknuteľnosť osoby kráľa napáda, kto búri ku zmeneniu ústavy krajinskej nespravodlivým spôsobom, alebo proti jednote uhorského štátu, okrem ztraty volebného práva na tri roky, má byť trestaný ešte od jedného až do päť rokov trvajúcim žalárom.

§. 100. Kto niektorého voliča v používaní jeho volebného práva násilensťvom, alebo trestuhodným účinkom, hrozbou prekazí, má byť trestaný peňažitou pokutou až do 500 zl. alebo do 3 mesiacov trvajúcim väzením.

Ktorí ale na tvárnosti voľby upotrebia násilnosť tým cieľom, aby sa voľba nemohla začať, aby bola prerušená, alebo zmarená, majú byť trestaní ztratom volebného práva na 3 roky a od jedného až do troch rokov trvajúcim žalárom.

§. 101. Jestli v §§-och 95., 96., 100 obsaženého falšovania alebo nadužívania dopustí sa krajinský úradník, alebo predstavený obce, takýto priestupok ťahá za sebou o mnoho väčšiu zodpovednosť a proti vinníkom okrem trestu v týchže §§-och ustáleného má sa vyriešiť vždycky aj utratenie úradu.

§. 102. Kto hlasuje pod druhým menom, alebo pod druhého menom sa prihlási ku hlasovaniu, alebo kto v jednom okrese dvarazi, alebo na viacej miestach hlasuje, jako aj ten, kto tieto nadužívania vedome podporuje, pokutou do 200 zl. a do 6 týždňov trvajúcim väzením, prípadne aj utratením úradu má byť trestaný.

§. 103. Kto na tvárnosti voľby poriadok ruší, alebo ta zbroj, alebo palicu donese, a na vyzvanie medzítka na poriadok dozerajúceho to hneď neodovzdá, skrze patričnú stoličnú vrchnosť, čo strážcu poriadku, väzením od 3 dní až do 1 mesiaca trvajúcim má byť trestaný.

§. 104. Zástavu stránky alebo kandidáta, odznak jeho na modlitebnicu (kostol), na verejné staviská krajinskej, stoličnej, mestské alebo obecnej, alebo na verejnú školu vytýčiť je zakázané; zakazuje sa ďalej násilné odstránenie zástavy alebo odznaku z takého miesta, na ktorom jejích vyvesenie je dovolené.

Verejné shromáždenie stránky, slávnosť, sprôvod (pochod) slavnostný majú byť vždycky dňom predtým oznámené v mestách sriadenu radu majúcich u mešťanostu, inde u úradníka pravomocnosti, a jestli takého na mieste neni u predstavenstva obce, — na takýchto mešťanosta poťažne úradník osobne môže byť prítomný, predstavenstvo ale skrze povereníka môže sa dať zastúpiť.

Kto zástavu, odznak na miestach hore označených vyvesil, alebo nariadil vyvesenie, alebo kto zástavu alebo odznak z takého miesta, kde je vyvesenie takej povolené, násilno odstráni, alebo porúcha, alebo sriadil verejné shromáždzenie, slavnosť, pochod a ich neoznámil má byť trestaný cestou vrchnosti stoličnej pokutou do 100 zl., alebo väzením do 20 dní trvajúcim.

Na zakázané miesto vytýčenú zástavu, odznak, predstavenstvo povinné je odstrániť.

§. 105. Peniaze z pokút sobrané skrze kráľ. súdnu stolicu, poťažne skrze stoličnú vrchnosť majú sa odovzdať tej pravomocnosti, na ktorej území trestaný účinok bol spáchaný, a ona ich má vynaložiť lebo na vychovateľské ciele, lebo na nemocnice na svojom území sa nachodiace, lebo na fond (základinu) chudobných.

Hlava VII.

Miešané a priechodné (dočasné) nariadenia.

§. 107. Pre tie obce, v ktorých nebolo urbárčiny, ústredný výbor pri prvom popise voličov ustáli raz na vždy, že ktorá je to tá susedná obec, z ktorej sa má v smysle §-u 4 za základ vziať štvrtgrunt urbársky najmenej odaneny.

§. 108. Zatial, kým zákonodarstvo ohľadom sinkassovania (odvedenia) reštanciu daní vydá nariadenie, tí ktorí v reštancii zaostali za dlhší čas jako za jeden rok, popis poťažne ročnú opravu predchádzajúci, — majú byť prijatí do menoslovu, jestli od prvého dňa roku popis alebo opravu predhádzajúceho až po započatie popisu alebo opravy z reštancii daňoných aspoň toľko zplatili, koľko obnášala z predošlého roku celá rovná krajinská daň.

§. 115. Všetky prosby, výťahy, vysvedčenia alebo iné listiny vzťahujúce sa na menoslov majú byť vystavené bez kolku (štempla) a bezplatne (zdarma).

Hor sa bratia!

*Hor sa bratia, hor do radu,
Hor sa smelo na poradu;
Sbierajme sa do hromady,
Jak Boha, vlast máme radi;
Nech urobí sväté sluby,
Kto Boha, vlast, kráľa ľubi;*

*Nech pristúpi ku práporu pevným krokom,
Kto nechce už podlým nikdy byť otrokom!*

*Hor sa bratia, hor do radu,
Hor sa smelo na prísahu,
Nech zdvihne z nás každý ruky,
Kto nechce viac znášať muky,
Kto za Boha, kráľa žije,
Koho srdco za vlast bije.*

*Trpeli sme trpké muky dlho veľmi,
Nech sa trasú nás mučiace dravé šelmy!*

*Hor sa bratia, tu čas pravý,
Braňme naše práva, mravy,
Života smrť je pred nami,
Vyvoľme si teda sami:
Žiť a slávne umret za ľud,*

*To nech je včul silný náš sľub:
A nech príde doba, a nech prídu časy:
Oheň lásky k ľudu v nás nič nevyhasí!*

A. Rez.

Počkám ešte.

„Od Oravy dážď ide“

Oblóky robiť dajte, oblóky!

— Apa! tak sa mi zdá, že to hlas toho istého sklára, čo nám vlni oblóky robil v škole? vieš čo ti ten list dal čítať?

„Možno, anjel môj. Id len ku bráne a počkaj kým príde, veď ho hádam poznáš? a keď je on, zavolaj ho dnu.“

— Ój poznám! pamätám sa naň dobre, vysoký pekný chlapák, krátkymi bajúzkami a veľkými očami.

„No len id chytro a volaj ho dnu jestli je on.“

— Apa! — volá diovča od brany — on bude, bo i bez volania k nám sa krutí, podistým nečo nového nám nesie. . . . Pri skalke krošnu skladá, hádam sa vody chce napiť.

„Starigáň! čože zas? zas' ta ten sklár mrzí, chceš aby ho vyprášila von?“

«Starká! tak mňa mrzí, jako i teba vlní, keď si v zvedavosti k nemu na dvor zabehla a o Chlebniciach si sa ho vyzvedala.»

„Id mi! iba ma nahneval.“

„Dobre mal; nepamätáš, čo ti povedal: nerád hasím, čo ma nepáli, ale rád oblejem, čo ma popečie. Nehasil Chlebnice, bo ho nepálily, ale teba obliat, bo si ho popiekla.“

«Id mi s ním.»

«S krošnou, či s abecedárom?»

— Pochválen Pán Ježiš Kristus.

„Na veky. Amen. Ah vytajte priateľu, vytajte, čo som sa vás navyzeral od jaseni. Kam ste chodil, že tak na nás nedbáte?“

— Ďakujem za pozornosť vašu pane učiteľu, nemôhol som po svete chodiť, bo som bol chorý od Martina až do pôstu.

„Tak? a veru vám poznať, že vás nemoc morodovala. Mal ste ešte doma zostať, bo môžete zle obstáť!“

— Ach už sa mi zachcelo po svete sa obzrieť, čo sa kde robí, ale veru volil som doma zostať, človek nič dobrého neuslyší, ani len v tejto nábožnej Orave.

„Ale priateľu! Zhodte tú krošnu dolu, ťažko vám je to držať na sebe, keď nemusíte, opríte si ju o zahradku.“

— Ďakujem, nemám času, len si ju palicou podoprem kúštik, a pôjdem ďalej. Ale prv, chcem sa vás pane učiteľu čosiť opýtať, a preto bol som tak smelý prísť i bez zavolania k vám.

„Tešíť ma bude, keď kedykoľvek ma navštívite popri nás idúc. Čím vám môžem slúžiť?“

— Veď si len pomyslíte, čo som počul lanského roku potom jako som u vás bol, čo som počul v Ústi, ba i v okrese námestovskom od mnohých vyprávať! To je škandál, fuj, hanba! človek by to ani neveril, keby mi to mužskí neboli vyprávali, ale skutočná pravda je!

„Čo takého ste slyšal priateľu, veď už povedzte!“

— Ale pomyslíte si, chudáka mutňánskeho učiteľa námestovský podslužný fatálne vyfaklil kdesik na ceste a to tak, že neborák za úplný mesiac jakoby bez seba bol. Viem, že vám nevyprávam nečo nového, vy to pane učiteľu i tak dávno znáte; tu len jedno sa vás pýtam — o čo som vlastne k vám prišiel či tento zločin nebol ešte opísaný v „Kreštan“-ovi? Ja ho síce i vo svete usilovne čítavam, keď mi ho neкто dá, ale mojím zdaním nebol tento škandál v ňom naznačený? čo? Tri čísla som — pravda — nečítal z „Kreštana“, môže byť, že asnaď v nich nečo stálo?

„Veru priateľu nenašiol sa v celej Orave žiadon, ktoby ten posmech bol uverejnil. Ja som sa chystal o tomto dopis poslať, ale nemal som dokonálu a uplnú o tom zprávu a preto volil som mlčať, jako snáď falošného nečo písaf.“

— No nič to, uverejním to ja, veď asnaď ti páni čo „Kreštana“ komponujú, môjho sprostého písma sa nenaľakajú; . . . ale, hop! . . . nie tak . . . rozmyslel som si vec . . . počkám ešte. Áno počkám ešte, či sa nenájde neкто v Orave, v statočnej Orave taký, ktoby to lepšie, hodnovernejšie, pravdivejšie uverejnil, tak totižto, jako sa skutočne stalo. Bo možbyť, že nebolo to všetko tak, jako som od ľudí počul. Možbyť, že sa nájde statočná duša, ktorá nedá tomuto verejnému škandálu usnúť, a preto lepšie bude počkám ešte. Počkám ešte, a len potom, keď uvidím, že Oravci mlčia, opíšem ja. Prischnúť toto nesmie, bo by potom páni hlavní slúžni a podslúžni robili s nami čo by chceli, potom by sa i do sklárov dali čo by nebol figel, keby sa krošna na million kusov rozprášila. A veru tak sa počína robiť, už sa i do sklárov oddávajú tí panáčkovia. L'a, keby ten spomenutý zločin lanský bol býval opísaný, kto zná, či by bol ten chudák Chlebničan zaucho dostal od hlavného slúžneho — čo viem že ste tiež počul pane učiteľu. Toto som na moje vlastné oči videl, keď mu ho fukaul. Ceľou cesfou som dudraľ, moc nechýbalo, že som mu nehrešil; ale či sú polbohamí tí páni? No nič to, veď ím ja zapražím, jako aj námestovskému panáčkovia, ale počkám ešte.

Priateľu môj, veru človeka len zarmútiť môže, čo sa robí po svete. Tí panáčkovia veľkú smelosť sí berú, ale tak, ja sa veľmi tomuto nedivím, ja si tohoto príčinu viem vysvetliť. Neboli by oni takými, keby sa s nimi nepriateľčili tí, ktorí na odeve svojom gombíky

konskej abo favovej srsti nosia. Ba, čo je ešte španejšie, keby s nimi nesúhlasili a to v takých vecách, čo sa každý kreštan katolík nad tým zastavíť, pohoršíť musí. Či ma rozumiete priateľu, koho tu rozumiem?

„Veru odpusťte pane učiteľu, môj vtip tak ďaleko nesiaha, neviem kto sú tí s tými gombíkami?“

— No to vám možno inším časom vysvetlím, len to ešte chcem doložiť, že skutočne priateľčia sa s panáčkami tými takí, ktorí by sa nemali; nenahliadnu, že aj svoju vieru zatajiť sú v stave, keď sa budú s nimi po pod ruky vodiť. A toto sa ím už skutočne aj prihodilo v Doľnom-Kubíne, 30-ho apríla t. r. pri voľbe podžupána. Škandál sa vám tam stal prehrozný! Prišlo hodne voličov s gombíkami srstnymi, od ktorých každé oko očakávalo, že na katolíka dajú hlas svoj pri voľbe podžupána, lež bohužiaľ, fuj, hanba — ôsmi z nich stali sa Judášami zapreli svoju vieru. Traja hlasovali proti svojmu presvedčeniu, päťoria ale mlčali kde mlčať nemall, nehlasovali.

„Ale pane učiteľu, kto to bol? či to boli katolíci?“

— Priateľu, svojim časom vám poviem, kto to bol, a ktorí boli, aj mená jejích vám poviem, ale počkám ešte. Ano počkám ešte; možno milosť bozská do nich vstúpi, a ích k tomu pohne, aby verejný škandál, verejným pokáním napravili, aby, keď verejne volali ukrižuj, ukrižuj ho, verejne ľutovali: moja vina, moja vina, moja najväčšia vina, aby bratov svojích v Kristu, ktorých verejne v tvár šibli, verejne odprosilí buď v „Magyar Állame“, buď v „Kreštanovi“, alebo v „Szepesi Közlönye“. Toto úfajúc, že všetci ôsmi takto učinia, teraz ešte nič vám priateľu nepoviem, počkám ešte; ináč odhalím mena týchto Judášov iškariotských.

„Teda počkáme ešte.“

„S Bohom.“

„Oblóky robiť dajte, obló . . .“

Čiv — čiv.

CHÝRNÍK

— Nemecká maršalská palica našeho kráľa. Našmu kráľovi 16-ho maja oddali s veľkou slávnosťou vo Viedni palicu nemeckého maršala. Albrecht pruské to knieža, braunscholigský regent 16. maja prišiel do Viedne s vyslanstvom, ktoré onú palicu prinieslo. Na pozdravenie hostov dostavili sa na stanicu: *Karol Ludvik, Ludvik Viktor, Otto a Karol August kr. kniežatá, Vilém württembergské knieža, Eulenburg gróf* nemecký veľký poslanec s veľkopslaneckým osobníctvom a zastupitelia vojenských a občianskych vrchností. O pol deviatej hodine na stanicu *kráľ*. Panovník mal na sebe jednokrojku pruského maršala a stužku radu čierneho orla. Kráľ pustil sa do rozhovoru s prítomnými, medzitým prišiel osobitný vlak. Muzika hrala pruskú hymnu. Kráľ knieža Albrechta, ktorý bol oblečený v jednokrojku rakúsko-uhorského dragónera, srdečným stisknutím ruky pozdravil, na knieža na pravici odkročil pred čestnou stotinou. Panovník potom kniežatu predstavil kr. kniežatá, na čo sa vezli do Hofburgu, kde ích *Hohenlohe* hlavný dvorný majster a gróf *Hunyady* hlavný obrádný majster prijali a do ích izieb viedli. Na poludňá kráľ, ktorý bol v ruchu pruského maršala, prijal pruské vojenské vyslanstvo. Knieža Albrecht držal reč a potom oddal mu maršalskú pa-

licu a — jako chýr ide — i list — *cisára Viléma*. Tá maršalská palica je z kovaného zlata a vykladaná je drahými kameňami, diamantom a rubintom. Na palici je nasledovný nápis: *II. Vilém pruský cisár svojmu vysokocotenému spojencovi I. Františ-Jozefovi rakúskému cisárovi a uhorskému kráľovi*.

— **Kleslá velmožská rodina.** Smutný obraz úpadku poskytuje rodina anglického lorda Queensberryho v Londýne bývajúceho. Ten vznešený lord nedávno v onom pohoršlivom trestnom procese Oskára Wilde zažaloval vlastného svojho syna. Mladší jeho syn, ktorý, jako sa zdá sa tiež odcudzil od otcovského domu, nedávno v Amerike chcel za ženu vziať jednu posluhujúcu dievku. Otec nedávno nad to na ulici vypalicoval tretého syna. Lord Queensberry totiž sa nazdával, že jeho syn u staršieho brata býva, ktorý tiež do pravoty Wilde bol zapletený. Preto písal mu urážlivé listy, konečne však vymlátil ho na ulici. Pohoršenie naposledí prišlo pred sudca, ktorý otca i syna zaviazal na to, aby složili po päť tisíc zlatých jakožto rukojemstvo toho, že za šesť mesiacov počestne sa budú chovať.

— **Posväcka zástavy.** „Kysúcko-Novomestského Katolíckeho Kruhu“ bežiacého roku dňa 19. mája pod predsedníctvom Jána Pósta vydržované II. výborové riadne shromáždenie vyslalo 2 údovú deputáciu v osobe Jána Cvincsek tajomníka a Pavla Kosliar pokladníka do Kremnice, aby pri slávnostnom vysväcaní zástavy „Kremnického Kat. Továriškého Spolku“ bežiacého roku dňa 3. juniusa v mene katolíckeho kruhu klíneč s nápisom kruhu do zástavy na pamiatku zabil. — Na slávnosti tohoto braterského kruhu z horných strán mnohí sa chystajú účasť vziať.

— **Čí je ten ručník s korunou?** Z Prešporku sa písalo, že z Dunaja vytiahli mrtvolu jedného jemeného pána, ktorému vo vačku našli jedon ručník s grófskou korunou a s menopisom P. K. Noviny „Wiener Tagblatt“ potom písali, že ten samovrah pravdepodobne je gróf Karol Potocky, ktorý pred niekoľko dňami z Viedne bol zmizol. Ten zaujatý gróf včul z Lvova poslal telegramm „Wiener Tagblattu“, v ktorom vyslovuje, že on žije a z chýrov o jeho zmiznutí že neni nič pravda.

— **L'adový palác v Budapešti.** V Budapešti bude jedno zaujímavé divadlo na millenium. Utvorila sa jedna učastinárska spoločnosť, ktorá vystaví jedon l'adový palác. Privrženčí korčuľujúcej zábavy zaiste sa mu zaradujú, že od týchto čias i v lete sa budú môcť klzať. L'adové paláce a umelecké zimné l'adové drahy ináč v cudzozemsku sú už od dávna známe.

— **Otrávená rodina.** Anton Omerovič, vodonosič v Sabadke, onehdy do dvora Matúša Vojniča, tamejšieho statkára vodu vozil. Domovník — jako sa odtiaľ píše — daroval tomu chudobnému človeku jednu misu uvarenej fasule, ktorú Omerovič niesol domov, aby ju strávil so svojou rodinou. Sotva že však strovil to darované jedlo, všetkých päť údov rodiny onemocnelo. Omerovič po krátkom trápení zomrel, jeho žena a troje deti ale so smrťou pasujú. Toho nešťastlivého vodonosiča otvorili a vyšlo na vrch, že tá darovaná fazula bola otrávená. Vrchnosť zaviedla vyšetrovanie proti domovníkovi Vojniča.

— **Zlodejský žárt.** 25-ho mája v noci v Srbsku stala sa tá najzábavnejšia krádež, jakú len nekdy zlodejský žárt vykonal. A síce kráľ Alexander onehdy v Šabaci založil základ novej kasárne pre koníctvo. Žartovní zlodeji ten kameň spolu so zákonnými zlatými a striebornými peniazmi ukradli.

— **Škandál pri svätom hrobe.** Velkonočné sviatky toho roku v Jeruzaleme sa s veľkým škandálom končily. V kostole svätého hrobu totiž viacej kresťanských vierovyznaní má účasť. V každú veľkú noc staroverci zažnú v kostole svätý oheň. Pri tejto príležitosti v kostole svätého hrobu býva veľký stisk, lebo každý chce byť prvý, ktorý si voskovú sviecu na svätom ohni zažne. Skoro každý rok príhodí sa nešťastie, ľudia skoro jedon druhého udusia, a kto raz spadne, viacej sa nemôže zdvihnúť. Prv než zažnú svätý oheň, snímu pečade zo svätého hrobu. Posávaď panoval ten obyčaj, že tento obrád vykonal pravoslávny grecký patriarcha s pomocou dvoch armenských kňazov, Gréci však toho roku nechceli to trpeť, aby i armenský kňazi boli prítomní pri snímaní pečadi; záležitosť táto prišla pred tureckého vladára, ktorý konečne rozhodnul, aby všetko pri starom ostalo. Gréci už zastali cestu armenským kňazom a títo len horko ťažko mohli sa dostať ku svätému hrobu. Tu na raz grécki popi rútili sa na armenských kňazov, a za dlhé brady ich chytiac hodili ich o zem. Na to i na zadku stojáci armenský kňazi sa pomiešajúc, opravdivý boj sa strhnul okolo svätého hrobu. Na raz bolo očuf trúbu a tureckí vojáci s nastrčenými bodákmi vošli do kostola. Vojáci na pravo a na ľavo mlátili ľudí, niekoľkých aj popíchali a taktó konečne sa im podarilo poriadok zaviesť. Počet poranených je veľmi veľký a dvoch armenských kňazov vynesli z kostola omdlených. I pravoslávny grecký patriarcha utrpel ťažké urazenie.

— **Upovedomenie.** *L'udová strana* v Budapešti (VI. Podmanická ulica číslo 8, I. poschodie) *krajinskú sústrednú pisárň* otvorila, a táto účinkovať už aj počala. Aby však účinkovanie tejto kancelárie bolo zdarné, obecnstvo sa vyzýva, aby túto *pisárň* hneď upovedomilo o každom pohybe či politickom, či spoločenskom *l'udovej strauy* sa týkajúcom. Redaktori ale dňových a týždňových novin, ktorí držia s l'udovou stranou na to sa prosia, aby svoje noviny pod nápisom kancelárie posílali, za čo jakožtá za vzájomnu službu z času na čas zprávy im bude posílať. Konečne *predsedov všetkých katolíckych kruhov, čitateľných spolkov alebo katolíckej spoločnosti* jakéhokoľvek mena na to prosí tá kancelária, aby jej sdělili meno a bydllo i toho patričného telesa, i vlastnej ich ctenej osoby. Odkiaľkoľvek a čokoľvek by nekto písal, *nikdy* nech nezabudne na čele svojho listu *meno volebného okresu a stolicu* pomenovať.

Na zaopatrenie si cirkevných náradí, kostolných zástav a praporov atď. odporúčame ústav **Jozefa Gavora** v Budapešti, Vacovská-ulica číslo 17.

Zajímavý

je ten vo včulajšom čísle našich novin sa nachádzajúci oznam štastia od Jozefa Heckschera v Hamburgu. Tento dom si nadobudnul rýchlym a zamlčaným vyplácaním tu a v okolí vyhraných obnášek tak dobrý chýr, že my každého na ten dnešní oznam už na tomto mieste upozorňujeme.

DOPISY.

Opravenie menoslovu voličov v obciach Močonoku a Kráľovej (nitr. st.) 18-ho mája 1895.

Nitrianska stolica od tých chýrnych ablegátskych volieb s krajiniským škandalom sa dokončivších, započína byť školou šliapania zákonov a miestom olupovania práv. Tí majstri Tarnóczy a Suľovský ejhľa už majú i učedelníkov; aspoň pri opravení volebného menoslovu v obciach Močonok a Kráľovej (nitr. st.), 18 ho mája pozorované, nezákonnosti, dvojnásobné vymerávanie pravdy oprotivným spôsobom núti človeka na túto smutnú skúsenosť. Údami popisujúceho výboru boli: Chemnický prisadník sirotskej stolice, jako predseda, Seley a Jozef Čech notári z Nitralvanky a z Močonoku. Že Jozef Čech močonokský notár nechápe krajiniské zákony — pečaťne tohoto pádu, zvláštne zák. čl. XXXIII. z rok. 1874. — o nich len veľmi tmavý pochop zdá sa mať, to nikoho neprekvapí; veď on ani tie dobre nezná, ktoré však dobre vedieť a zovrubne znať bolo by jeho úradnou povinnosťou; zdá sa, že on sa nazdáva, že on jako bývalý vojak ešte i včul so všetkým, tedy i s krajiniskými zákonmi musí stáť v boji. Moje tvrdenie jedným činom z najbližšej minulosti odôvodním.

143 §. XXII. čl. z roku 1886 v obciach ohľadom na obecne počty hovorí: že termín shromáždenia, ktorý sa má vydržiavať na preskúmanie obecných počtov v smysle 39 §. zo nariadenia nitrianskej stolice, na každý pád do konca februára sa majú dohotoviť, treba 15 dňami popredu vyhlásiť a hlavnému služnému oznámiť. Počty, pred valným shromážením 15 dňami na obecnom dome k verejnému prehľadu sa vystavia, aby k nim každý poplatník sa dostať a do nich pozreť môhol. Tento na násilníctva už i pri veľmi navyknutý panák jednoducho povznesie sa nad zákony a nariadenia, nútiť týchže stranivá svojej osoby — spoliehajú sa na jediné zásluhy zvláštneho korteša — vlastnou mocou vyzdvihuje, obecné počty miesto vo februári, v máji spolu spláta, 8—9-ho povolá zastupiteľstvo na 13-ho a tieže, *odvrhnuť všetky vystavenie na verejný prehľad*, žiadal by, aby mu ich hneď prijali. — Jestli že nide odpor, galiba je hotová, povstava nepriateľstvo. — I tento jedon pád ani nespomenúť mnohé iné, dostatočne ukaruje proti zákonné pokračovanie a nezbehlosť v zákonoch menovaného pána notára.

Ale že by zákony neznal jedon prisadník sirotskej stolice, už pre zaujatý poprední úrad, nemôžeme predpokladať; keď tedy protizákonnosti pácha a lebo trpí, ton len zlovô i napodobneniu Tarnoczovských a Suľovských figlov môžeme privlastňovať.

Nespravodlivé, protizákonné skutky spomenutého výboru sú nasledovné: močonokskému kostolníkovi a biskupskému humeníkovi odopre hlas preto, ponevác „v služebnom pomere stojá“, ale práve vtedy *dvom obecným sluhom* prisúdi hlas, lebo že oni nestojá v služebnom pomere, lež sa považujú za úradníkov. Učiteľovi pre nezaplatenú, neprávne naňho vyhodenu a preto zaapellovanú úrokovú daň pred poludním odpre, a odpuludná, ponevác dôslednosť týchto pánov na tak dlhý čas nesiaha, pri popise obce Kráľovej navzdor podobnej zaapellovanej úrokovej

daňe Abrahámovi Fischer dá *). Učiteľa P. jednoducho vynechajú a len na reklamáciu dajú mu hlas; N. Ringwalda, jako bezprostredného poplatníka predstaví notár, kdežto, jako známo, neni takým, a navzdor toho, že v tabelle B je dlžen 91 zlatých, vezmú ho do menoslovu voličov.

Ale včul ide to najznačitejšie. Menoslov močonokských voličov v poludni súc hotový, podľa svojho spôsobu ho zavrú a podpíšu. Odpoludňa súc hotoví i s menoslovom obce Kráľovej, na raz Jozef Čech močonokský notár a úd výboru vymnúc pudiliar a takto rekne: „Jeden hlas chcem zachrániť.“ Vyvalím oči, kto je to ten šťastlivý smrtelník. Myslel som si, snád jedon z »vyvolených.“ A opravdú v tomto páde bol som prorokom. »Samuel Offenberger, židovský učiteľ v Močonoku — pokračuje — pre nezaplatenú daň pred poludním bol vynechaný z menoslovu voličov. Túto daň (12 zl. 52 kr.) zaplatím ja zaňho a prosím pre neho hlas. Pane Gy! (rekne svojmu pomocníkovi) vpište do denníka zotrenie dane.« Čo keď sa stalo v mojej a v prítomnosti viacerých**), vtedy keď zo stránky obce Močonoku ani jedon predstavený nebol prítomný, predsedujúci pán Chemnický hneď vytiahol ten predpoludním zavretý a podpísaný menoslov voličov a ofinkujúc 1 § VI. zák. čl. rok. 1875, podľa ktorého „do menoslovu voličov, pri jeho každoročnom opravení, tí uprávnení, sa majú vziať, ktorí rovnú daň predošlého roku do 15-ho apríla záverečne zaplatili,“ *potomne meno Offenbergera dal zapísať.*

Jestli že toto neni protizákonné zachádzanie, vtedy nič je ním pod nebom. Pri takomto zachádzaní, škoda je drahého času zbaviť obecné predstavstvo najviac z roľníkov pozostávajúce a dostavujúcich sa poplatníkov. Jednoducho nech vystavia ho z bachora, nech popíšu úradníkov, notárov a židov, a v konečnom výsledku dosiahnú to, na čom si toľko hlavu lámu, že s jakým fortielom by olúpili hlasu poplatníkov ľudovej strany.***)

V Močonoku 21-ho mája 1895.

Juio Ludvig.

Baňská-Bystrica 23-ho mája 1895.

„Zvolenský hlavný župan“ a „Veni Sancte.“ Každý od Boha deň katolicizmu nové prekvapenie donáša. Vskutku, tesklivým srdcom hľadá každý opravdivý katolík vopred tomu okamihu, ktorý utrpeniu, trízneniu jeho koniec urobí. V bahne liberalismu váľajúca sa vláda slepo sa rúti v priepasť nemravnosti, capov na kopu striela, katolicizmus vykoreníť sa namáhajúc.

*) Snád Abrahám Fischer je žid? Vtedy dá sa to rozumieť. Slušno je, aby židovská krajina zúčastnila výhod pôvodných svojich obyvateľov a je to veľká bezočivosť od kresťanov len z milosti prijatých, že i oni chcú mať nároky na také práva, jako prastarí obyvatelia, driečne vlast nadobudnúce židovstvo, aby že ich Pán Boh rozmnožil!
Redak.

**) Kresťanský ľudu, či v Uhorsku nekdy notár doniesol takú obeť za jedneho kresťana!?
Redak.

**) Keď by v našej vláde bolo toľko právneho citu a počestnosti, koľko je vôbec v nej ducha, vyvolali by sme jej pozornosť na hore spomenuté šibalstvá, ale ona je neni preto liberálna, aby mohla byť spravodlivou. Ani ju neoslovíme, aby sme nedostali morskú nemoc. Zlodejov ľudského práva i tak netresce podľa ich zásluhy, ba čo viac ešte i schvaľuje ich krivdy, ponevác len následkom nezákonnosti je v stave uchovať svoj psotný život.

Redak.

Žeby však oči Bohu a Cirkvi verných kresťanov zaslepila, v dňoch nedávno minulých do Baňskej Bystrice župana-katolíka vymenovala.

Zvolenská stolica tedy zlaté časy žije, aby už i ona raz horko-ťažko hlavného župana náboženstvom katolíka obdržať mohla. A ktože by to mohol byť iný, než Kiss z Nemeskér-u potomok najšlachetnejší, ktorý je nie mamelukom a slepú poslušnosť a úctu vzdávajúci poddaný. Nie, — on je nie privržencom vlády, ktorý by sa pred touto až po zem klonil, však on len za civilné manželstvo hlasoval; a, čo najhlavnejšie, on je ešte povždy katolíkom. On nehľadá priazeň vlády, on len poriadok robí pomocou svojích kasnárov medzi voličmi okresu zvolenského. On nie preto daroval škole jednej obce 200 zl., žeby tejto hlasy Žilinskému zabezpečil, ale len, žeby tú výchovu mládeže zanedbanú koľko-toľko napomohol. Pomlúvanie by bolo tvrdiť, že on v Detve 3000 zl. obetoval, by voličov podkúpil však on s tým len chudobu napomôcť chcel. Keď však krátkozraký pán farár, nezabúdajúc na porekadlo latináka: «Timeo Danaos et dona ferentes. — Bojím sa Grékov i dar prinášajúcich,» kasnárom povedať trafil: žeby peniaze po voľbe priniesť si nezfažovali, oni sa chudáci ani nevytrátili, bárs o grošoch po voľbe hlboko mlčali. Veď on dľa práva jednal, keď kňazstvo «ktoré Žilinskému mnoho galiby tropilo,» u biskupa zažaloval, a ani on to nebol, ktorý odpo-veď biskupa na toto danú (lebo ani myseľ nechceme, žeby pastier horlivý, ktorý svojích dobre pozná, s touto odkladal bol) s dlhým nosom do vačku odložil. Už dlhým časom vopred prosil biskupa baňsko-bystrického, žeby z príležitosti zaujatia stolice jeho hlavnú-županskej «Veni Sancte» odbavil. On skrz toto nechcel prach v oči kňazstva sypať, a nie preto vti-ahol skvele do chrámu, žeby na lepšiu myšlienku pri-viedol tých, ktorý takéto dvojstranné chovanie sa okom podozrelým pozorujú, ale len zato, aby dokázal, že je on verné dieťa Matky Cirkve, a preto, žeby nejako politika Bánffy-ho nenasledoval, potrebuje pomoc Duchu svätého. Veď on s týmto nechce z príležitosti nastávajúcich voľbi katolíkov zabezpečiť. A na vzdor „Veni Sancte“, jakým dobrým je on katolíkom, doká-zal vtedy, keď v svojej reči, ktorou úrad svoj zaujal dvoch luteránov na čestné postavenia stoličné vymeno-val; však on s týmto len krivdu luteránom na poli politickom učinenu vynahradil chcel.

Ale by predsa neškodilo, keďby pán hlavný žu-pan ešte raz kostol navštívil. A vie snáď prečo? «Te Deum» odspievať; my by sme sa tam zas dostavili, a zaiste vrúcne vďaky by sme Pánu Bohu vzdávali.

Čo tu povedané, to všetko čira-čistá pravda, však ale i to, že často i vlk žravý ovčiu kožu na seba odieva.

S. K.

Vysoko ctený pán Redaktor!

Násilné dekatolizovanie. — Utláčanie katolicizmu a šliapanie práv náboženstva Bohom založeného je, jako sa vidí, každodenným zaneprázdnením ministerských pisární. Krivdu a tú najväčšiu neprávnosť vyčítame — keďby sme iné veci ani do ohľadu nebrali, — z vymenovaní ministerských. Vymenovania tohoto druhu sú od istého času na dennom poriadku, rastú jako huby po dáždi. K radu týchto dlhému pripojil sa najnovšie jeden, ktorý pozornosť našu neobyčajne na seba púta. Známo je celej krajine, že universita buda-pešianska katolíckym veľkňazom založená je už celky, je násilne dekatolizovaná; tu tedy nepriatelia Cirkve

svätej, Nevesty to Kristovej už obsiahli, — jako sa zdá, — cieľ sebe vytknutý. Preto zraky číhavé inde obracajú, keď peniazmi katolíkov založených a udržiavaných stredných škôl ráz kresťanský, katolícky tajne napádajúc, tento zničif cieľa. Denníky, medzi tymito i „Magyar Állam“ v čísle zo 16-ho mája danom, na vedomosť dávajú ministerské vymenovanie Dr. Kamilla Kollár, luterána to, za školského lekára a spolu i uč-bára zdravotvedy na — kráľovsko-katolíckom hlavnom gymnasiu baňsko-bystrickom. Ku tomuto vymeno-vaniu v novšom čase výborne redigovaný týždenník: »Besztercebánya és Vidéke« len to poznamenal: „Vymenovanie toto spolu i zásadne je dôležité, keď ku strednej škole katolíckeho rázu luterána upotrebujú. Jak toto liberálne pojatie i na ostatnie školské stolice rozšírené bude, tak i stredné katolícke školy v krátkom čase v štátné pretvorené budú.“ Vymenovanie toto je urážka bezočivá, ktorá v tvár každého samocitného muža katolíka počestnú krv ženie. Urážlivé je zachád-zanie toto tým viac, keď vidíme, že s odmrštením mnohých mužov výborných a učených mesta Bystrice bezprávne vtisknú do sboru čisto katolíckeho učbárov gymnasiálnych luterána mladého, ktorý len roku minu-leho skúšky poskladal. Nedotkýname sa osobných zásluh vymenovaného, však ale s úplne právnym rozhnevaním dávame výraz pohoršenia sa nad jeho vymenovaním. Nečestné zámery nestydatého tohoto zachádzania voľky-nevoľky i tak na povrch vyjdú, a pre túto príčinu ani nechceme tu opisovať zásadnú dôležitosť vymenovania; nepátrame po ohyzdných rukách na takéto vymenovania vplyv majúcich, ktoré sa slučku na hrdlo deväť miliónov katolíkov vlasti našej hodenú stiahnuť námáhajú, — len hlas dvíhame proti záplavu tých právo náboženské, nie, — právo prírode ľudstva vrodene šliapajúcich zachádzaní, ktorý záplav celému ministerstvu kultu a výučby len-len že úplným ponorenia sa nebezpečím nehrozi.

Moju prosbu opakujúc, snažne opakujúc srdcom pre matku Cirkve, pre vlast krvácajúcim s úplnou úctou som

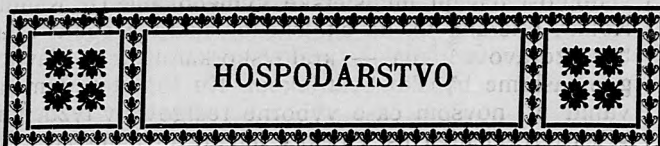
jeden z baňsko-bystrických katolíkov.

Ružomerský volebný okres Ludrova,
(liptovská st.)

Veľactená Redakcia!

V našom milom „Kresťanovi“ zo všetkých strán milé a poučné dopisy čítavame, len u nás sa každý voľajako bojí pero do ruky lapif. Z príčiny tejto som ja tak smelý Ctenú redakciu upovedomiť s tým radostným chýrom; že u nás v Ludrovej tak tiež vo Veľkej-Štiavnici je už založený katolícky kruh, ktorý po višie 90—90 údov rátajúci. Stanovy už tiež Vysoké Ministerium potvrdilo. V Ludrovej náš kruh na schôd-cku si vyarendoval jeden dom, pri ktorom dome aj kolkárň zariadiť zamýšľa, aby tak náš ľud od krčiem odtiahnutý bol. Toto všetko máme čo ďakovať nášmu vel. p. farárovi Augustinovi Kekátovi ktorý už aj mno-hých od trungu odtiahol skrz jeho príkladné napomí-nanie. Je pravda že sa nachodia aj nepriatelia, ktorí sa z tých vysmievajú ktorí od trungu sľubovali, pritom všetkom ale počet striezlivých zo dňa na deň rastie. Hore menovaný pán farár je aj veľký horliteľ našej „ľudovej stránky“ ustavične napomína aby sa voličia pri zostavení menoslovu pred komisiou čím väčším počtom ustanovili a tak aby si každý svoje meno riadne udal, on ale roky každého voliča z matriky za

darmo vytiahol, aby sa pri budúcej voľbe také nezákonitosti nepáchaly ako v Nitre. U nás sú všetci voličia za ľudovú stranu, daj Bože len aby sme hodného tej dôvery kandidata obdržali. *Jeden občan.*

HOSPODÁRSTVO

Prednáška v kat. krúžku Žilinskom držaná 17. febr. (Dokončenie.)

Ale vráťme sa ku predmetu našej dnešnej zábavy, ku milému mlieku.

Málo je tých ľudí, čo by neobľubovali buď samé mlieko, alebo výrobky mliečne. Mnohí a mnohé sotvajú že sa stačili ráno vstanúc vyobliekať a pomodliť sa, už sadajú ku raňajkám, a milé mlieko — u majetnejších smatanka — povolané sú smierniľ černidlovú barvu a rozčuľujúcu silu kávy. — Či by boly príjemné schôdzky Kafee Schwesterek bez dobrej kávičky, ktorej podstatnou čiastkou je smatánka? Komu nie sú známe žartovné veršičky: Nemcom zelina, Maďarom slanina a Slovákovi kaša s mliekom? Pán Doktor Mráz doklel ku mne raz v lete na kolese len preto, aby sa nadusil zemiakov s kyslým mliekom.

I výrobky mliečne, čisto shotovené sú vítaným a zdravým pokrmom. Dobrý tvaroh, výtečná brindza slovenská, nadovšetko liptovská, oštiepky, korbáčiky, parenice, klenovské syrce, tie všelijaké cudzozemské syry to všetko sú pokrmy zdravé, o ktorých hovoria latináci: Caseus et panis sunt optima ferenta sanis, t. j. syr a chlieb sú najlepšie pokrmy pre zdravých.

Zajímavé je porovnanie tvaroha s mäsom: tvaroh má v sto čiastkach

vody	50 čiast.
bielkoviny	35 "
mastnoty	8 "
cukroviny	2 "
popola, zemných vecí	5 "

mäso chudé má v sto čiastkach

vody	75 čiast.
bielkoviny	18 "
mastnoty	6 "
popola	1 "

vo sto čiastkach mäsa tučného je

vody	44 čiastok
bielkoviny	10 "
mastnoty	45 "
popola	1 "

Z výzkumov týchto vidno, že keď zjem pol kila tvaroha, lepšie obživím telo svoje, ako pol kilom mäsa. Tvaroh zjem ako je; mäso však musím variť, alebo piecť; že teda lacnej a lepšej sa nasítim tvarohom, je vec jasná. Malý prídavok cukru ku tvarohu i príjemný chuť jeho i strovitelnejším učíní; dľa nauky chýrneho lekára Šimka.

Nakoľko nezdravým ľuďom mliečne jedlá môžu poslužiť k dosiahnutiu zdravia, do toho sa púšťať neidem, to predniesť, oprávnení a povolani sú pp. lekári. O tom však, čo pospolitost o liečivosti mlieka rozpráva a verí, a čoho sa zdravým rozsudkom opatrený človek domýšľať môže: to dovoľm si v krátkosti predniesť.

Jaká paša, krmivo, také mlieko. Čím voňavejšia je paša, čím lepšie je seno, čím šťavnatejšie, cukrovi-

tejšie sú plody, ktoré dojný dobytok požiera: tým výtečnejšie, voňavšie sladšie, mastnejšie a hojnejšie je mlieko; preto hľa! sú mlieko, maslo, brindza v máji, júni a v podjásennom čase vítanejšia, voňavšie, mastnejšie a príjemnejšie než v zime a v horúcom lete. Paša po našich vrškoch, horách, holiach na strániach slnku vystavených tvorí najvitečnejšie zdravotvorné mlieko; bo tam rastú voňavé, liečivé, lekárske zelinky.

Známo je, že suchotníci pijajú kozie mlieko, všakovo chorí idú na salaše popíjať žinčicu a — uzdravujú sa mnohí. Sú mliekárské — zdravotárske ústavy, v ktorých pod dozorom lekárov idú nedúživí do maštale, aby bezprostredne od dojenja užili teplého mlieka. Naša kráľovná pijala — byvsia za mladý chorľavá, — spomínaný kumys, a znamenito poslužilo jej tatarské — to víno. Žalúdkovými neduhmi trápeným — keď ničoho užít nemôžu — znamenité dáva obzi-venie kýška, i cmär, nech sú len nie vodou nabryndané. V takých smutných pádoch, keď zomre matička po porode, alebo keď pred časom z príčiny nejakého úrazu príjde dieťaťko nedúživé na svet, keď je rodička slabého zdravia alebo práve nedúživá je, zvlášte jak je v nákazlivej chorobe — poviem v suchotníkach — postavená: v takých pádoch rátovať načím život nemluvniatok mliekom zdravej, poctivej a svedomitej dojky. Bez vážnej však potreby, z márnomyseľnosti (aby snáď slícnosť, bujnost neutratila sa,) hovorím: bez dôležitej príčiny odhodíť od prs dieťaťko, a dať ho nadájať cudzej osobe: není bez hriechu. Cirkev sv. takéto zachádzanie s dieťaťkom zatracuje! Ešte zločinnejšia je vec, keď pre zisk odhodené je vlastné dieťa, a keď kresťanka priviňuje ku prsám a odchováva budúceho nepriateľa Krista a kresťanov. — Od tej doby, čo my ľajdáci sebä samých opúšťame, do osídel židovstva samochťiac lezeme, — ích nekalé ciele napomáhame, od nich vycecávať, obierať, zdieľať sa dávame, od tej doby, čo židom rožky, ktoré ím pyšné a odrodilé zemianstvo postavilo, na veličánske parohy povyrastly, a ktorými ono z kurií svojích vo väčšine je už vydúrené, — od tej nešťasnej doby, čo sa liberálny svet židovskému, zlatému tefatu započal klanáť: náramne sa rozšírilo dojkárstvo, a s ním strašná bohopustá znmravnelosť. Periazmi zvedené kresťanky stávajú sa nezákonnými matkami; pre peniazmi odhodia od prs vlastné nemluvniatka a — priviňujú k ním židovčence. Zver to nezpácha, čoho sa kresťanky dopúšťajú.

Dosavád sme mlieko, čo výborný dar boží uvažovali; no, jako každá vec má líco i opak, čili rub: tak je to i s mliekom; ono stáva sa buď ľudským pričinením, buď vplyvom nákazu šíriacich zárodkov, mikroskopických hubiek, buď zožieraním, užítím, jedovatých bylín, jedal, konečne pre chorobu kravy, pre nemoc matky dojčiacej stáva sa, hovorím, neuzitočným, nechutným, škodlivým, áno i nebezpečným — smrť spôsobujúcim.

Nesvedomité osoby prilievajú vodu do mlieka; tyto potrestať načím tak, aby také mlieko samy užili; za dobrý groš dobré mlieko má dávať človek kresťan. — V Budíne a Pešti všetko sa vraj faľšuje, také svedectvo vydal úrad krajinsky zkušebnolučbársky; faľšovníci mlieka, poneváč ohrožuje zdravie zvlášte dieťtok, zasluhujú citlivé tresty. — Nebezpečným je mlieko na suchotiny, na škrofle, na francúzsku nemoc nezdravých matiek; nebezpečné je mlieko od chorých kráv; toto poslednie však dokonálym prevarením môže sa stať neškodným.

Z príčin dosavád nevyzkúmaných pokazí sa

mlieko tak, že zbledie, zosvetlie čiže zmodreje; takéto mlieko jedovaté.

Mlieko niekedy zčervenie; červenú farbu dostane mlieko z bylín červenú farbu dávajúcich (takou bylinou je morena barviarska (*Rubia tinctorum*): červenú farbu dostať môže mlieko z krve, pokaličením vemená, alebo od krvavého moču.

Mlieko sa niekedy zvláčkovie, a to až tak, že sa možu z neho niti priasť. Chybné takéto mlieko povstáva zo slyznateho zksynutia mliečného cukru, pri čom syrovina mlieka utrpí premenu. Toto zvláčkovenie odstrániť možno tak, keď sa dá krave užiť potlčený, uvarený semenec lenový s primiešaním 6—7 grammov kyseliny solnej; tento liek dávať načím krave za niekoľko dní, a mlieko iste napravi sa.

Mlieko môže i zhorknúť od požitia horkých bylín; takéto horké mlieko doja niektoré kravy pred oteľením.

Zajímavé by bolo porozprávať jedno druhé z tých povier a bosoráctev, na ktoré verí tu i tam sedliactvo naše; ku istým dňom, menovito ku dňu sv. Lucie prikladajú čaroverci a čarodejníci veľkú pôsobivosť umenia stryguňského. — Že sa mlieko zkaží a škodlivým stať môže, to sme si už vyrozprávali; ale o tom, že sa kravám, abych sa v reči ľudu vyslovil, ono aj odobrať môže: toho som bol svedkom za môjho rosinského kaplaňovania.

VYOBRAZENIE.

Imricha Léwayho, v Bohu zosnulého, veľkodušného provinciála piaristov, zakladateľa prvého katolíckeho predstavujeme.

Nebožtík, pomerne ešte mladý bol, sotva mal 53 roky. Narodil sa v Makove 1842, vstúpil do radu piaristov 1861, slávny sľub učinil 1866 a posvätený bol za kňaza 1857. Učebárstvo započal vo Vacove, kde dva roky učinkoval, potom v Budapešti 7 rokov. V 1874 stal sa predstaveným rehole vo Vesprieme a spravcom veľkého gymnázia. Trinásť rokov učinkoval v tomto úrade, získajúc si lásku celého mesta. Popri riaditelských povinnostiach redigoval i časopisy »Veszprém« zas neskôr »Veszprémi Közlöny.« Časopis »Veszprémi Közlöny,« keď prišiel do Budapešte za direktora odtiaľto redigoval dotiaľ, pokým neostal provinciálom rehole. Vedľa učebárstva zaoberal sa i s písomníctvom. Neskonajú pamiatku si poistil na poli katolíckeho spoločenského života tým, že v Budapešti utvoril katolícké kasino, ktorého za viacej rokov bol predsedom, od tých čias, čo ho vyvolili za provinciála, bol čestným jeho predsedom. Naposledí učinkoval v katolíckom kruhu 9-ho januára b. r. keď predniesol zaujímavú svoju nauku: »Vysvetlenie tajemstva hypnotisma na fízilogickom základe.« Zosnulý provinciál od Veľkého piatku bol chorľavý. 12-ho apríla prestydol sa vo vlastnej izbe a prinútený bol sa uložiť do postele. Z ľahkej nemoce započal sa už zotavovať. 20-ho b. mesiaca na raz ostal veľmi zle. Večer o šiestej hodine učbári z university držali nad ním radu. O deviatej hodine sluha pribehol ku predstavenému, že Léway už umiera. Údovia rádu hneď sa shromaždili okolo postele umierajúceho. O niekoľko minút Imrich Léway v prítomnosti slzy roniacich reholníkom vypustil ducha.

Pohrab zosnulého provinciála najlepšie ukázal, jakú všoľebnú úctu požíval. Aspoň tri tisíc ľudí sprovádzalo jeho truhlu. A vynikavé osobnosti nášho verejného života vo veľkom počte sa dostavili mu poslednú úctu preukázali. Všetky rehole aspoň 100 reholníkov zastupavali. Tam boli ešte: kňazstvo hlavného mesta skoro v úplnom počte, nesčíselní priatelia, známí žiaci nebožého.

Zásluhy osiávenej jeho duše Stvoriteľ odmení, nán len pomiašku o sebe zanechal a tú svoju žiadosť, a by sme kroky jeho nasledovali, podpomjúc kresťanskí vzdalenosť a opatrujúc lásku ku vlasti.

ODKAZY REDAKCIE.

Prosíme našich ct. predplatiteľov, aby, keď chcú obnoviť svoj predplatok, alebo noviny reklamovať, vždy ráčili pripojiť nápisnú obalku.

Nagy-Kosztolány J. A. 1 zl. sme dostali.

Oszuszkó. M. G. V poriadku je.

Madunicz. M. T. Detto.

Lokca. M. B. Váš dopis z mnohých príčin nemôžeme uverejniť.

Verbó. J. R. Ešte raz Vám tu podávame meno toho knihokupca: Lauffer Vilmos, könyvkiadó czég, Újvilág-utca v Budapešti.

Varšava. Ján Kuzma Ludoslav. Chybujúce číslo sme ešte raz znovu poslali.

Spolu tu upozorňujeme ct. predplatiteľov na to, keď niekto nedostane noviny, nech listovne alebo na korrešpondentnej karte nepýta druhé, lebo to je unovanie a i útraty, iž nech ide na poštu a osloví pošára, aby reklamoval noviny úradne on. To je povinný učiniť každý počtový úradník *úplne za darmo*. Keď by niektorý to nechcel urobiť, treba to napísať do žalobnej knihy, jaká musí byť na každej pošte, alebo v liste ho udať u poštovej direkcii. Veď potom vykoná. Úradná reklamácia má ten osôh, že poštári väčší pozor dávajú na novinky a nerozhadzujú ich tak ľahkomyselne.

Obchodné zprávy.

1. Zbožie: Pšenica 7.30—7.80 zl. Raž 6.30—6.35 zl. Jačmeň: na krm 6.70—7.00 zl. do pálenic 7.00—7.10 zl. na vátku 8.10—8.20. Oves: 6.85—7.05. Kukurica: 7.00—7.10. Proso: 7.00—7.10. Vo Viedni každý mc. o 50 krov drahší.

2. Olejové zrná. Lanové semeno: 11.50—12.50. Kopopné semeno: 12.50—12.75.

3. Strova: Veľká biela fízufa 8.00—12.50; tmavá 6.50—7.00 okruhlá: 9.00—9.40., drobná 10.50— tarkavá 5.80—6.00. Šošovica 8—21. Hrach 8.00—12.50. Čistá 14.00—. 17— zl.

4. Kupecké zelinové plody: Mak 18—20. Burgyňa 3.10—3.20. Cibufa 5.00—7.10. Česnak: 19—25 zl. Petržefem: 5.00—9.00. Paprika 135—140 zl.

5. Potrava: Seno. Lúne seno. 3.00—3.80. Lesné a horné seno 3.30—4.00. Slama. Na postielanie: 1.00—1.20. Žup 1.20—1.60.

6. Siatie: Červená ďatelina 66—70. Lucerna 48—52 zl. Jarní ladník 8—9 zl.

7. Hospodársky dobytok: Dovezeno bolo: asi 232 hospodárskych volov; 210 dojných krav. Následovné ceny: Vyborná pára volov do jarma do 315—375 zl. Dojné kravy: za jedon kus 50—125 zl. Trh na ovce: Dovezeno bolo 766 kusov oviec. Ceny: 14—18 zl. za páru, a 20—24 kr. za živý kňo. Sviný trh: za kilogramm 42—43. V salašoch 21.893 kusov bolo umiestnené.

8. Zverové dorobky: Med žltý kvapkaný: 32—33 zl. Vosk 164—165. Vajcá 47—50. Loj. Maslo I. 100—140 zl. II. 70—120 mc. Slanina 42.50—43., udená 43—50 zl.

Prv

nežli by ste si tkaninu na jarné a letné šaty zaopatril, pýtajte vzorkovú sbierku hojne vybraných a najnovjších látok zo skladu

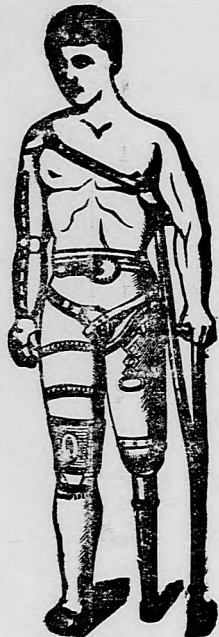
MORICA SCHWARCA

na jemné vlnové tovary Zwittau 4. (Brno.)

I tú najmenšiu maličkosť pošlem. Nezodpovedavý tovar naspák vezmem.

Vzorky bez poplatku.

Krásnu knihu na vzorky pánom krajčiom, keď pošlú 50 kr., čo pri prvom odobere sa môže zarátať.

Znalec v prietrhových uväzkach.

J. Keletiho cis. kr. rakúsko-uhorska a belgicko kr. výhodná prietrhová uväzka od tých najhýrečnejších lekárskejších auktorit je za najlepšiu uznaná, nešmika sa, nečiní neprijemný nátlak a mimoriadne je cieľu priramaná.

Novota!!

Keletiho prietrhová uväzka z gummi, výhodou zaopatrená 1894. v mesiaci marci. Vyznačená v Brüsseli 1893. zlatou medáliou a skvostnou listinou. Pelotty úplne môžu sa až na prietrh položiť, s ochrankou z jeleňovej kože a s poisťovacími pásmom.

Ceny: na jeden bok 6 zl., na dva boky 12 zl.

Suspensorium, bruchohá uväzka (elastična) krčová pančocha z gummi, brucho-podväzujúca, rovnodržiacia ústrojná šnúrovačka, umelecké nohy a ruky.

J. KELETI,

lekársko-hojičský mechanik a fabrikant cis. a kráľovských uhors. výhodných prietrhových uväzok.

V Budapešti, IV., Korónaherceg-ulica číslo 17.
(v dome Servitov.) 10-10

Obrázkový cenník zdarma a bez poplatku.

TLAČIAREŇ**„SVÄTÉHO GERHARDA“**

V BUDAPEŠTI, I. OKRES, DÖBRENTÉY-U. Č. 18.

úplne novovystrojená, katolícka tlačiareň hojne opatrená, najvkúsnejšími francúzskymi písmenami, ktorá jakúkoľvek prácu, čo sa tlačí týka, od najjednoduchšej až do najkrásnejšej prijíma, a zato aj ručí.

Zvláštne vyzýva pozornosť **preveleb. kňazstva a obecných predstavenstiev** na

úradné výtisky,

ktoré rýchlo, vkusne a čo najlacnejšie rozposiela.

Hlavná výhra
prípad.
500,000
mariek.

**O z n a m
šťastia**

Výhry
poisťuje
štát.

Pozvanie k súčasneniu sa na výhrach veľkej peňazovej loterie od štátu Hamburgu poisťenej na ktorej.

11 millionov 348,795 mariek

istotne musí sa vyhrať.

Výhry tejto výhodnej peňazovej loterie, ktorá podľa návrhu len 115,000 žrebov obsahuje, sú nasledovné, totiž:

Tá najväčšia výhra je prípadne 500,000 mariek.

Prvá výhra	300,000 mariek.
1 výhra	200,000 mariek.
1 výhra	100,000 mariek.
2 výhry	75,000 mariek.
1 výhra	70,000 mariek.
1 výhra	55,000 mariek.
1 výhra	60,000 mariek.
1 výhra	55,000 mariek.
2 výhry	50,000 mariek.
1 výhra	40,000 mariek.
3 výhry	20,000 mariek.
21 výhry	10,000 mariek.
56 výhry	5000 mariek.
106 výhry	3000 mariek.
231 výhry	2000 mariek.
812 výhry	1000 mariek.
1415 výhry	400 mariek.
20 výhry	300 mariek.
132 výhry	200, 150 mariek.
39755 výhry	200, 150 mariek.
8290 výhry	134, 100, 98 mariek.
6840 výhry	69, 42, 20 mariek.

Spolu **57,700** výher, a prídu za niekoľko mesiacov v 7 oddeľeniach k istému rozhodnutiu.

Hlavná výhra 1-nej triedy obsahuje **50,000** mariek, vstupuje v 2-tej triede na **55,000** mariek, v 3-tej na **60,000** m., v 4-tej na **65,000** m., v 5-tej na **70,000** m., v 6-tej na **75,000** m., v 7-mej na **200,000** m., a s odmenou **300,000** m. prípad. na **500,000** m.

Na prvé výhrove ťahanie, ktoré je úradne určené, 13. juni 1895. stojí

Celý pôvodný žreb len 3 zl. 50 kr.
Pol pôvodného žrebu len 1 zl. 75 kr.
Štvrtka pôvodného žrebu len — zl. 90 kr.

Každý z účastných dostane odo mňa po výťahu hnedky úradný soznam bez toho, že on musel písať Rozvrh losovania so štátnym erbom, na ktorom vkladky a rozdelenie výher na 7 tried je vidno, popredku zdarma posielam.

Vyplacanie a rozposilka výhrových peňazi odo mňa zrovna na patričných rýchlo a v najprísnejšej tajnosti sa deje.

Objednenia prosím poštovou poukážkou alebo i doberkou.

Nech sa tedy, komu sa ľúbi, obráti s jeho nariadením pre najbližšie ťahanie, hneď, predsa až do

13. juni toho roku

dôverne na

JOSEFA HECKSCHER,

bankár a smenková účtovna v Hamburgu.

3-6

OZNAM.

ALBIN JANDA,

kostolní maliar, pozlátník a okrášlovač

V HODONÍNE

odporúča sa Veľadôst. Duchovenstvu, a Ct. obecnstvu a na známost dáva,
že závod svoj zariadil i v uhorskej Skalici (Dubová-ulica číslo 112.)

Odporúča sa Veľadôst. Duchovenstvu ku vyhotoveniu všeliakých **kostolných prác maliarskych a pozláčovačskych** k umeleckému vykonaniu v prísnom cirkevnom slohu, zvláštne:

maľby kostolov v olejových farbách alebo temperačných na stropoch a stenách; — **Oltárnych obrazov krížových ciest**, obrazov svätých na **kostolné zástavy a praporey** spolkové na plátne, hodbábe alebo na damašku, v každej žiadanej veľkosti. — **Opravy starých obrazov**, tiež **zošlých okrasí a ozdób kostolných**, trvanlive a za lacné ceny obnoví.

Prijíma tiež nové práce **kostolných výzdob** a úplné vystavenie **nových oltárov, kazateľnic, Božích hrobov**, jako i všetky práce **rezbárske a sochárske** s ohľadom na predpisy katol. obrádov, vykreslí a rozpočtuje úplne zdarma.

Majúc **veľký sklad sv. obrazov** maľovaných na plátne, práce to vlastnoručné, tiež i **krížové cesty** dľa prof. Fúhricha a iných na plátne a plechu, v rámoch, tiež i bez rámov, **sochy** svätých z dreva a sádry, **jemne, mnohobarvené**, kríže kostolné a pre školy vo všelikých veľkostiach za ceny veľmi nízke.

VLASTNIA VÝROBA

lisovaných a rezaných rámov, pozlatených ozdôb do izbí, a obrazov barvotiskových vo veľkom výbere!

Úfam, že zariadením tohoto obchodu Veľadôst. Duchovenstvo objednávky tu si vyrídí a domáci priemysel a umenie podporovať bude, podotkynam, že moje práce posávaď všade najvyššieho uznania a pochvaly došly, čo dosvedčujú moje mnohé vysvedčenia a odporúčne a pochválne listy zo stránky Veľadôst. Duchovenstva, mnohých patronátov, a obecných predstavenstiev, ktoré kedykoľvek k láskavému prehľadu predložiť môžem.

Veľký sklad náhrobných a poľných krížov železných a jemne pozlatených vo všetkých veľkostiach za ceny, čo možno najlacnejšie, a včul o hojné objednávky prosí a odporúča sa

s úctou

ALBIN JANDA.

RÉTAY A BENEDEK

PREDTÝM

KRISZTA A JEHO SPOLOČNÍK,

dielňa omšových šatov, cirkevných náradí, zástav a spolkových praporov.

V BUDAPEŠTI, IV. Lipót-utca číslo 21.

Jediní dovážači, Osvieten. a Dôstojného pána kaločského arcibiskupa Juraja Császku a

— „BUDAPEŠŤANSKÉHO OLTÁRNEHO“ —
spolku.

Odporúčajú svoj hojne nastrojený sklad, menovite:

Omšové šaty, kostolné prapory, hasičské, školské, spolkové pohrabné, remeselnícko-spevove-spolkové zástavy. Monštrancie, kalichy, ciboria, kríže, kadidlá, oltárové lampy, sviečne, ligotavé sviečne, sochy vo veľkom výbere. Prijmeme i maľovanie štaciových obrazov, a svätých obrázkov, oltáre, mariánske tróny, Kristové hroby a kazateľnice podľa jakéhokoľvek kresu umelecky vyhotovujeme. Cirkevné látky, čipky, stenové krížiky, kríže na pút vo veľkom výbere sú na našom sklade.

Na žiadosť ochotne posielame bez poplatku, soznamy ceny príhodne vzory.

11—13

Velebným farským úradom.

Tlačiareň „Svätého Gerharda“ s úctou na vedomosť dáva, že od týchto čias všetky cirkevné výtisky bude na sklade držať, a za najlacnejšiu cenu budú k dostaniu. Posávaná na sklade sú a hneď sa môžu poslať: *Testimonium Confirmationis* 100 kusov 50 kr.

Výťah z krstnej matriky: 100 kusov 60 kr. — Smrtný oznam: 100 kusov 70 kr.

Krstné, sobášne a smrtné listy,

na jemnom silnom papieri: 100 kusov 1 zl. 20 kr.

Ďalej k dostaniu sú:

knížečky pre údy občianských spolkov a knížečky splácováce.

Kus týchto 12 stranových knížečiek so silnou obálkou na osmorke predávame za 3 kr. Okrem toho tlačiareň „Sv. Gerharda“ prijme jakéhoľvek nariadenie, cirkevné, obecné a súkromné odtisky a odposielá ich za najkratší čas, a za najlacnejšiu cenu; silný dobrý papier dáva a krásne vyhotovuje.

S úctou prosíme velebných pánov farárov, predstavených obcí, údy rozličných spolkov a každého katolíka, aby si od týchto čias tlačiarne výtisky nie v židovskej tlačiarne alebo v takej, ktorá nemá žiadnych zásad, kupovali, lež aby vyhľadali katolícku tlačiareň „Sv. Gerharda“, ktorá im vždy stojí na službu, a aby takto podporovali katolícku vec. Podajme si všetci ruky, vtedy sa budeme dobre mať.

Naša tlačiareň jakožto neohrozená zastupiteľkyňa katolíckych záujmov, bude sa s tým honosiť, jestli že požiadavkam v každom ohľade môže zadosť učiniť a si chválu získať od tých, ktorí si u nej kupujú.

S úctou

Budapešť, 1894. 29. septembra (I., Döbrentey-úlica 18.)

Tlačiareň „Svätého Gerharda“.